

עין משפט
גד מצוה

לח: ר"ן

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

רש"י

הגהות הב"ה

(א) גבי אלא בשבכס
חמין:

מוסף רש"י

ובבכסו בוגרת ומדעתה.
דכיון שאין לאביה רשות
בה לא היה הנאה נמורה
ובטל אלא לא היה בעצמו
להדירו, ובכסו תנא נמי
הכי המדיר את בנו וכו'.
כלומר להנאה מועטת
לא נמך איש בעצמה
למסר עליה כשעת הנדר
וראיה בנדר, המדיר
בנו, שהדירו מנכסיו לפי
שלא היה עוסק במורה,
מותר הן באלו הנכסים
שעושה לו אינו, דלא הוה
הנאה נמורה, והוא הדיו
למדיר חבירו מנכסיו, והוא
דקמי המדיר בנו, מילתא
דשכיחא קמי וכו'.

תוספות

הרי מוסר שפחה לשבט.
דכיון דאורי בקטטה
שניקט על ידו ואת אמרת
דמותר להשיא בניו הא
שפיטא דאסור: בביתו
בוגרת דביעיה, וקמ"ל
אף על גב שהיא מדבר
שמה ומשיא עליה לא
לנשא לו הנאה דעור לא
מקרי הנאה:

אזי מפטנס לה מהני ליה: והטמאה נפשה וגופה לשמים. שאין לו
בה היתר אכילה ונמאל שאינו נהנה בפטומה: שאם ירצה הרי זה
מוכרה לעובדי כוכבים. שאוכלין אותה וכשהיא מפוטמת לוקחין
אותה ביותר או מאכילה לכלבים ונמאל נהנה בפטומה ורבו בשרה.

וג"ל דר"א לא שרי בטמאה אלא
לונה מוונות יתרים כדי לפטמה משום
דק"ל דכיון דלינה עומדת לאכילה
אלא למלאכה אינן נהנין בעליה
פטומה דלדרכה מפנקא טפי ולא
עבדא שפיר אבל במוונות הנריכין
לכדי חייה לא שרי ר' אליעזר דכ"י
האי גוונא ודאי מהנהו. ומשום דת"ק
פסיק ומני ולא יזון את בהמהו בין
טמאה בין טהורה דמשמע דכטילו
גונו דמתמר בטורה מתמר נמי
בטמאה מהדר ליה רבי אליעזר לא
כי אלא איכא גוונא דזון את הטמאה
א"ע"פ שאינו זן את הטורה ונהי דתנא
מקסא לשינה סמין ליה אמאי דאמרו
לו ודקמדר לכו ר"א דמשקלא וטריא
דידור מוכח דר"א לא שרי בטמאה
אלא במוונות יתרים כדי לפטמה ולא
כדי חייה. וראיתי להרשב"א שכתב
בהקד' ולא נחמורו דכריו: גמ' הרי
מוסר לו שפחה לשמשו. דק"ל דכנחו
נערה עסקין: אלא בשבכס חמין
אסורין על אבי כלה. וקמ"ל שא"ע"פ
שנכסיו אסורין עליו מותר להשיא לו
בנו א"ע"פ שיתחייב לוונה אחר כן
ונמאל מהנהו: גדולה מו אסור זן אם
אשמו ואם בניו וכו' ואם אמר מותר
להשיא לו בנו. כלומר אם הוא יכול
לזון את בנו בעודה נרשומי שהיא
חייב במוונותיה כ"ש שיוכל לזון
אותה אחר שנאשה שנתחייב במוונות
אשמו ומאי קמ"ל רב הונא: ובכסו

פירוש הרא"ש

הרי מוסר שפחה
לשבט. אף שקלא דעתן
בקטנה או נערה איירי
שכרו למורה ונס משה
דיח' שני: גרלה מוסר
זן את אשמו ואת בניו.
א"ע"פ שאינו נהנה מהם
כל שכן מותר לזון את
בנו אם ישארה לו: בביתו
בוגרת דביעיה. וא"כ
שפחה על אביה עבדה
על דעתו שרי: הדין את
בנו דה"ל הדין שאל
יהנה ממלאכה ומשפחה
כדי שיא פניו לת"ת אל
מלאכה קטנה מותר לקבל
תמנו כי אינן מוטלים אותו
כ"כ מת"ת וי"מ שהדירו
אזי שלא יהנה ממנו לפי
שלא היה דולה ללמוד מותר
ליהנות מן האב בדברים
קטנים הללו: בום ש"י
בית הראב"ה. שרעילין לשות
שם דלמחרין (ופסחים ק).
במוונות ח: עשרה סוסות
נכית האכל ואם האכל
מותר הימנו הנאה מותר
להלך שמה יין דמנהו
קעבד ולא מני ליה הנאה
כל כך לאכל כי מריכס
השומים: בום ש"י בית
הבדירין. מים חמין דלמחר
נפ' כירה (שבת מא).
רמן ילא שמה מים חמין
דומה לנדר שהקריחו
מחמין ולא מנכסיו והנאה
מועטת היא: עבדיו
ושפחותיהם
עבדיו. למראית העין
לכבוד ולעמוד לפניו לשמשו
ואינו חושב בפטומה:

נפשה וגופה לשמים. שאינה ראויה לאכילה לפיכך זן אותה דאין
מהנהו הנאה מרובה: מוכרה לעובדי כוכבים. וינחה ליה בפטומה:
גמ' על חמין. שהחמין היו מודר: הרי מוסר לו שפחה לשמשו.
ואמאי מותר: אלא בשבכס חמין אסורין אלא אבי כלה. וא"ע"פ שהחמין

נפשה וגופה לשמים אמרו לו אף הטמאה
נפשה לשמים וגופה שלו שאם ירצה הרי הוא
מוכרה לעובדי כוכבים או מאכילה לכלבים:
גמ' אמר רב יצחק בר חנניה אמר רב הונא
המודר הנאה מחבירו מותר להשיא לו בתו
הוי בה רבי זירא במאי עסקין אלימא
בשבכסו אבי כלה אסורין על החתן הרי מוסר
לו שפחה לשמשו אלא (א) בנכסיו חתן אסורין
על אבי כלה גדולה מו אסור זן את אשתו
ואת בניו וא"ע"פ שהוא חייב במוונותיו ואת
אמרת מותר להשיא לו בתו לעולם בשבכסו
אבי כלה אסורים על החתן ובבתו בוגרת
ומדעתה תניא נמי הכי "המודר הנאה מחבירו
אסור להשיא לו בתו אבל משיא בתו בוגרת
ומדעתה מותר רבי יעקב "המודר בנו לתלמוד
תורה מותר למלאכה לו חבית של מים
ולהדליק לו את הנר ר' יצחק אמר ילצלות
לו דג קטן אמר ר' ירמיה אמר רבי יוחנן
המודר הנאה מחבירו מותר להשקותו כוס
של שלום מאי ניהו הבא תרגימו יבום של

בית האבל במערכא אמרי יבום של בית המרחץ: ולא יזון את בהמתו בין
כו': תניא יהושע איש עוזא אומר יזון עבדיו ושפחותיו הכנענים ולא יזון
את בהמתו בין טמאה בין טהורה מאי טעמא עבדיו ושפחותיו הכנענים
למנחרותא עבדין בהמה לפטומא עבדא: מתני' "המודר הנאה מחבירו
ונכנס לבקרו עומד אבל לא יושב ומרפאו רפואת נפש אבל לא רפואת ממונו: גמ' במאי

בוגרת. דלא איהו קמסר לה אלא היא עצמה: ומדעתה. טעמא קא ייבז למילתיה כלומר מש"ה
שרי דהא מדעתה היא דכיון שגרה שוב אין לאביה רשות בה. אי נמי כי קאמר מדעתה למעוטי דעתו דחמין שאם עשאו שליח לדבר
עמה על עסקי נשואין אסור דהא קא מהני ליה: המדיר את בנו לה"ה. האב הדירו שלא יהנה אציו ממנו כדי שלא ימכול מת"ת:
מותר הבן למלאכה לאכיו חבית של מים ולהדליק לו את הנר. דמסממא ממילי וטרי כי הני דליכא כהו בטול למוד תורה לא אדריה.
והכי מוכח האי פירושא בתוספתא דבכורות (פ"ו ה"ג) דתניא מעשה באחד שהרעל בנו לת"ת והדירו מלעשות מלאכה והתיר לו יוסי ברבי
למלאכה לו חבית של מים ולהדליק לו את הנר: ירושלמי בנמ' ביכורים (פ"ג ה"ו) תני המדיר את בנו לת"ת מותר למלאכה לו חבית של מים
להדליק לו את הנר רבי יעקב בר אידי בשם רבי יוחנן אף ליקח לו חפצים מן השוק מה פליגין כאן באיש כאן באשה אם היה אדם
מקוים עשו אותו כאשה כלומר דאשה ואדם מקוים אין דרכן ליקח חפצים מן השוק ואין סהדי דאדעתא דהכי לא אדריה אבל איש
שאינו מקוים כיון שדרכו ליק' בשוק אפי' בהני אדריה: מותר להשקות לו כוס של שלום. כלומר מותר לשמשו בכוס של בית אבל אי נמי של
בית המרחץ מפני דרכי שלום שהיה דרכן כן. ומיהו דוקא דהוי כוס של מודר דלמשו בכגון זה בלנד המירי דומיא דאידך דהמדיר את בנו לת"ת
שהתירו לכן למלאכה לאכיו מים משל אב: אם עבדיו ואם שפחותיו הכנענים. כ"ל דבמוונות יתרים קאמר ואדר"א קאי וה"ה שהיא שריומא דשרי
ר"א בבהמה טמאה דהיינו מוונות יתרים כמו שפירשתי במשנתנו לימיה דאפי' בהמה טמאה לפטומא עבדא ולמוכרה לעובדי כוכבים אלא בעבדיו
ושפחותיו הכנענים מיהא איתיה דאיהו למקרומא עבדין כלומר לנקר הבית ולתשמים בלנד. ואיכא דגרסי למנחרותא כלומר שאין עומדין
לאכילה אלא למחירה בעלמא שכהן ממין מניחין אותו ואין אדם אוכלן: מתני' נכנס לבקרו עומד אבל לא יושב. מפרש בגמרא גמ' גמ'

